

APOKRIFSKÉ PRÍČE

o

BOGORODIČINGŮ SMRTI

I

JOŠ NEKE SITNICE APOKRIFSKÉ O BOGORODICI.

PRILOŽIO

STOJAN NOVAKOVIĆ.

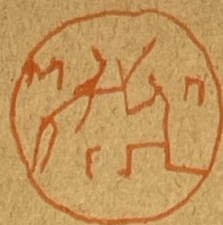
(Preštampano iz XVIII. knjige Starina jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti).

U ZAGREBU

TISAK DIONIČKE TISKARE

1886.

100
APOKRIFSKÉ PRÍČE

o

BOGORODIČINOJ SMRTI

I

JOŠ NEKE SITNICE APOKRIFSKÉ O BOGORODICI.

PRILOŽIO

STOJAN NOVAKOVIĆ.

(Preštampano iz XVIII. knjige Starina jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti).

U ZAGREBU

TISAK DIONIČKE TISKARE

1886.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 101

1950

1950

1950

1950

1950

Priče o smrti Bogorodičinoj takođe su mañe poznate u slovenskim etnografskim zbornicima. Nema bar nijedne u poznatim zbornicima A. N. Pipina i Tihonravova, ni u Porfirjeva Историји руской словесности, изданіе 2ое, Казань, 1876, gdje se o apokrifima opširnije govori. Tim većma je vrijedno, da se o њима nešto progovori i da se izdañem naših tekstova popuni praznina u poznavañu ovoga odsjeka naše apokrifске literature.

Jedan tekst o Bogorodičinoj smrti štampan je već u mojim Примерима књижевности и језика старога и српско-словенскога. Београд 1877, str. 430. Taj isti tekst, prerađен народним језиком, štampa se u ovoj istoj књизи Starina u prilogu „Apokrifski zbornik našega vijeka“. U завршетку тога текста каже се да је причу написао јепискор Grigorije, који је све својим очима гледао, на језику јеврејском, да је исти опет оно што је гледао казивао јепископу Fedimu u Amasiji граду, а овај је исто то написао на језику арапском. Прича каже, да је тога Grigorija Bogorodica крстила и поставила га за јепископа Јерусалиму. Када се Bogorodici примаквао смртни час, звати су к њој сви апостоли, а дошла су јој, осим јепископа Grigorija, још три јепископа: Dionisije i Jerotej iz Atine i Timotej iz Makedonije iz grada Kolasija. По овоме и по ономе што се у причи спомиñе долазак Bogorodičin u Svetu Goru, могућно би било мислити, да је апокриф ту негде и постао. У њему се говори о Томи апостолу, како је на погреб касно стигао, те су му отворили гроб, али у њему нијесу нашли ништа осим покривала од бјеле свиле којим је било покривено лице Bogorodiçино, и који је Тома узео за споменик да би га могао показивати онима који су даље. У чланку напријед штампаном у овој истој књизи види се да је иста ова прича

na narodnom jeziku prerađivana sa teksta koji je bio pisan 1572, i vidi se da je u tom tekstu pribilježeno da je priču našao nekakav Jakov u knjigama Petra cara bugarskoga kojemu prestonica bješe Veliki Preslav.

Sa svijem je drugojačiji i od toga teksta mnogo opširniji tekst iz rukopisa br. 501 knjižnice Akademije Jugoslovenske, o kojem je riječ u Starinama IX, 60. U tom rukopisu priča nosi naslov: Мѣсеца Августа .єт. слово Іоанна богослова на оуспение прѣскетне владнунце наше и Богородице и приснодѣвкии Марне. Благословн отъче! Ovaj je tekst sa svijem drugojačiji i na drugojačijoj osnovi izrađen. U tome se tekstu pripovijeda, kako je Bogorodica svaki dan pohodila grob Hrista sina svoga, i kako mu se tu molila da je k sebi uzme. Judeji se od toga uznemire, i namjeste straže da ne dadu nikome prići ka grobu tome, ali Bog ne dopusti da straže smotre Bogorodicu, te je ona išla i daļe, a opaziti je ne mogaše niko. Jednoga dana arhandeo Gavril javi Bogorodici da će je Hristos primiti k sebi, i Bogorodica se stane spremati za odlazak na onaj svijet, zamolivši sina svojega Isusa Hrista, da joj pošle apostola svoga Jovana Bogoslova, što odmah bude i izvršeno. Na plašnu Bogorodičinu, da će joj Judeji, kao što su se kleli, tijelo poslije smrti spaliti, Jovan Bogoslov je uvjeravaše da neno prečasnno tijelo nikad neće propasti. Za tijeм se vaskrsavaju već pomrli apostoli i upućuju se u Vitlejem da bi bili na samrtnome času Bogorodičinu. Apostolima se govori: ne mislite da je sad Vaskrs; vi ustajete iz grobova samo za to da idete na cjelivaње, čudo i čast matere Gospodne, jerbo se približilo putovaње neno na nebesa. I kad su se svi skupili, Bogorodica pita kako je koji saznao za neno razrješeње i kako je došao tamo. I oni na to pitaње svi odgovaraju. Kad je Bogorodica izdahnula, svi bolesni i nevoļni, koji su se noјzi zamolili, nalazili su lijeка dodirujući zidove kuće u kojoj je ona ležala, i toga radi povrvi tamo svijet sa svijeh strana. Judejski sveštenici pošļu vojsku da to rastjera, ali se toј voјsci noge sapeše, i ne mogahu se maći od strahovitog nekog privideņa. Za tijeм se izište rimska voјska. Ali prije nego što ona dođe u Vitlejem, sila božija prenese je zajedno sa apostolima u Jerusalem, gdje se istom peti dan saznalo da je ona tamo. Rimski voјni zapovjednik potjera sa sobom Vitlejemce koji su javili o onome što on u njihovoj varoši nije mogao naći. Judejski sveštenici hoćahu sad da zapale kuću u kojoj je bilo tijelo Bogorodičino, ali vatra iz te kuće suknu na one koji bijahu pošli da to urade, i oni se moradoše vratiti. Nakon

toga čuda povjerova u Hrista mnogi svijet. Kad su Bogorodicu ponijeli u vječni stan, nekakav jak Jevrejin Jofonija zaletje se da apostolima iz ruku istrgne i na zemlju obori kovčeg sa svetim tijelom. Ali mu obje ruke ostaše pri kovčegu. Na to čudo i on povjeruje u Hrista i pođe za kovčegom slaveći Hrista, te na riječ sv Petra ruke mu se opet povrate i prirastu kao što su i bile. U tome su glavne crte ove priče. U njoj se ništa ne nalazi o tome da je koji apostol izostao.

Osim ove priče nalazi se u rukopisu br. 184 Narodne Biblioteke u Biogradu članak pod naslovom **СЛОВО АПОСТОЛА ТОМА КАКО КАЗАХИЖЕ НАМАРИО**, koji takođe pripada ovamo. Nešto nalik na prvi tekst, ali opet drugojačije, tu se kazuje kako Toma nije dospio kao svi apostoli na pogreb Bogorodičin, već kako je pogreb sreo na oblacima. Na molbu njegovu da se na n smiluje, da bi ga primili drugovi njegovi, Bogorodica mu dade *stuzicu*. Apostoli ga doista ne primiše među se, ali im on pokaza od Bogorodice kao bijeg dobivenu *zunnicu*, i tijekom se sve izpravi. Tražeći obje te riječi u Miklošića Lexicon palaeoslovenico- graeco- latinum *stuzicu* ne našoh nikako, a kod *zunice* (*zuninica* je bez sumnje pogrješkom) našoh da je vestis genus i da se pominje opet u nekom prijepisu ovoga istoga članka koji se nalazi u rukopisu nomokanona pisana 1596 godine, pored kojega se, po Miklošićevu opisu, nalaze *Physiologus et alia quaedam*. Pošto se u prvom tekstu spominje da je Tomi dato kao bijeg pokrivalo od bijele svile kojijem je bilo pokriveno Bogorodičino lice, moguće je da se i ove riječi na to odnose.

Gore spomenuti apokrif akademiskoga rukopisa br. 501 ostao je nepoznat i u evropskim zbornicima. Migne, koji je bez sumnje najopširniju literaturu o apokrifima pod rukom imao, iznosi *jedan opširniji tekst ovoga istoga apokrifa* — „Livre de passage de la bienheureuse vierge Marie, écrit par saint Jean“ u svome Dictionnaire des apocryphes, II, 503, i ovako govori o nemu: „Ovo djelo je ostalo nepoznato sve dokle jedan nemački naučnik Maksimilijan Enger nije obznanio arapski tekst i latinski prijevod 1854 godine. U ostalom zna se da je u prvim vijekovima poznata bila knjiga *Transitus sanctae Mariae*. Ona se pominje u dekretu pape Gelasija, kojim je 494 godine zabranjena bila kao apokrif uz još neke take vrste spise“. Spis izdan od Maksimilijana Engera Migne priopćuje cio u francuskom prijevodu. Kao što već malo prije spomenuh, i lica, i događaji i red priča isti su i u nas i u tom arapskom spisu ili prijevodu. Samo je u nas sasvim drugi i kraći, a onamo

je opširniji izrad. Da bi se to još bolje vidjelo, mećem ovdje u prijevodu odlomak iz glave druge Migné-voga prijevoda i to onaj u kome se govori o sazivañu apostola na samrtnički odar Bogorodičin: „Kad je došao petak, razbolje se sveta Bogorodica, i pošto je uzela kadionicu i tamjan, zamoli se Bogu: O moj Gospode i Bože vječni, Isuse Hriste . . . . . usliši molitve tvoje majke i pošli mi Jovana najmlađega, kojega toliko ljubiš i koji tvoje naredbe svijetu objavi; učini da mi se razveseli duša gledajući ñega, i pošli mi i sve tvoje mnogožublene učenike, proroke i izbranike, žive i mrtve, e da bih se razveselila gledajući ñih kad polazim s ovoga svijeta. Ja znam da ti možeš sve što hoćeš i da ćeš mi učiniti što želim. I čim je ona prestala govoriti, sjajan jedan oblak uze mene Jovana, koji se nalažah u Efesu. A sveti duh mi reče: O Jovane, mati tvoga Gospoda hoće da te vidi prije nego što pođe s ovoga svijeta. Idi k ñoj u Vitlejem, a ja ću pozvati tvoje drugove i žive i mrtve, da i oni k ñojzi dođu. I onda osjetih gdje me poče nositi onaj svijetao oblak, i učini mi se kao da idem po zemlji, i na jedan put se nađoh pred vratima kuće u kojoj je stanovala presveta Bogorodica. I otvorivši vrata, uđoh. A ona ležaše na postelji i molaše se Bogu . . . . . I pošto ja svrših molitvu, sveta Bogorodica mi reče: O sveti Jovane, tvoj Gospod je obećao da će mi se ukazati sa svojim anđelima i svojim izbranicima prije nego što ostavim ovaj svijet, i da ću u tako slavnoj pratnji ja ovaj svijet ostaviti. A ja rekoh: On će doći da ga vidiš i ispuniće riječ svoju. A ona onda reče: O Jovane, Jevreji su odlučili, da poslije moje smrti uzmu moje tijelo i da ga sažegu. A ja joj rekoh: ne boj se ničega; bila ti živa ili mrtva, ni Jevreji niti iko drugi neće imati oblasti nad tobom, jerbo je s tobom Gospod Bog. A ona onda reče: O Jovane, gdje li ćete me sahraniti? A ja joj rekoh: Gdje bude naredio naš Gospod Isus Hristos . . . . . Po tome mi Marija reče na novo: Upali kadionicu i moli se Bogu. I ja upalih kadionicu i počeh se moliti: „Gospode i Bože moj, Isuse Hriste, usliši molitvu moju i čuj glas majke tvoje i ispuni ono što si joj obećao. Neka bude po volji tvojoj i po želama tvojega oca nebeskog, pošto si ti sam izabrao da ti stan bude u tijelu ove žene. Anđeli i sav stvor neka ti hvalu dižu“. Čim sam ja molitvu svršio, začu se silan glas: Amin. I mene obuze neobično čuđenje. I kad me sveti duh zapita: Da li si, Jovane, čuo ovaj glas? — ja odgovorih: Čuo sam ga vrlo dobro. A sveti duh mi reče: Taj će glas ići k učenicima, i oni će doći da pozdrave bla-

ženu Mariju; svakome sam od njih ja javio onamo gdje se koji nalazi i pripremio sam im kola koja će ih na sjajnom oblaku ovamo donijeti. I javio sam u Rim Simeonu Kefi baš kad je bio pošao u hram da prinese žrtvu, i rekao sam mu: Pošto prineseš žrtvu, požuri se u Vitlejem, jer je tamo mati tvoga Gospoda i spremna je da polazi sa ovoga svijeta. Isto sam to kazao Pavlu koji se nalazio na pedeset strijela od Rima prepirući se sa Jevrejima koji mu se podrugivahu govoreći: Budi uvjeren da se neće vjerovati ono što propovijedaš, jer ti propovijedaš ime Hristovo, a ovamo si iz Tarsa, i mi te poznajemo. Čim sam javio Pavlu, s mjesta se digao i pošao. Za vrijeme sam pozvao Tomu, koji se nalazio u unutrašnjoj Indiji; on je bio ukraj posteže kćeri kraljeve i bijaše je krstio. S mjesta se požurio u crkvu, pomolio se Bogu, i pošao. Po tome sam pozvao Matiju i Jakova. A onda sam se obratio mrtvima: Filipu, Andriji, bratu Simeonovu, Luki, Simeonu Kananitu, Marku i Vartolomiju, i reko ih: Ustajte, pođite iz vaših grobova, ali ne mislite da je došao posljedni dan; još nijesu nastala posljedna vremena. Nego se požurite u Vitlejem da pozdravite prebježenu djevicu, svetu majku božiju, jerbo je spremna da polazi sa ovoga svijeta. A oni rekoše: Kako ćemo to učiniti i ko će nas tamo odnijeti? I na jedan put spustiše se u sredinu njihovu sjajna kola koja nošahu jedan oblak. Vjetrovi duvahu iz sve snage, a muče i gromovi tuđahu po nebu i po zemlji. I onaj ih oblak odnese sve u Vitlejem, i oni se približiše Mariji, i pozdraviše je, i bi radost velika, a Jovan palaše mirise u kadionicama, i pozdravlaše ih. A na glavama njihovim sijaše se sjajna kruna Hristova . . . . .

Osim naše glavne priče iz akademijeskoga rukopisa br. 501 koja se ovdje štampa pod α , predajem ovdje javnosti još neke odlomke iz apokrifa o Bogorodici. Tako se

pod β štampa priča o apostolu Tomi, ispisana iz rukopisa Narodne biblioteke u Biogradu, br. 184 (list 46 i 47);

pod γ : *Спиѳанна мнѳа прѳскитера ѿ знамени прѳскетне Богородице*, ispisano iz istoga rukopisa Narodne Biblioteke;

pod δ : *Слово светаго Спиѳанна мнѳа и прѳскитера. Знаменне и правь образа и възраста прѳскетне кладуницѳ наше Богородицѳ и приснодѳви Марне* iz zbornika na hartiji g. prof. P. Srečkovića, kojim je jedan put poslužio. To je odlomak. I na pošletku

pod ϵ : *Вѳпросы прѳскетне Богородици ѿ .з. грѳховѳ* iz zbornika na hartiji Srpskog učenog društva pod br. 147. S tijekom je srodno

i u mnogome jednako ono što je po kijeveskom rukopisu štampano pod β u Starinama XVI, 91. Ovdje je potpunije i na drugi način zaokruženo, a onamo je pomiješano i rašireno sa još nekom građom, koja obično dolazi u apokrifskim pitañima i odgovorima.

α.

Мѣсеца Августѣ .ει. слово Юнна богослова на оуспенне прѣсветне владнунце наше и Богородице и приснодѣви Марне. Благословы отъе!

Свѣтаа и прѣславнаа Богородица и приснодѣвка Маріа по обичаю на скеты гробъ Господа нашего Іус. Христа ходешти кадити, и поклошии светѣи колене свои, молаше се изъ неіе рождѣшаго се сына Христа Бога нашего, да би ка нѣмоу ишла Видешти же ею Іудене ходештоу на скеты гробъ, припадоше къ архіереомъ, глаголюште, како Маріа по все дни ходитъ на гробнште. Призваше же архіереіе стражоу, еже бѣхоу оуинили не дати проиходъ никомоу же на гробъ тѣи светѣи, и въпрашахоу о неіи, аште къ истиноу тако іестъ. Стражне же отвѣшташе рече: „іако ниіесоме такоаго видехомъ“, Богоу не оставльшоу ихъ устыааго прихождениа іеіе видети.

Въ єдинъ же отъ дни, петкоу соуштоу, приде на гробъ по обичаю свѣтаа Маріа Богородица, и молитвоу еи творешти архаггелъ Гауринъ слышь къ неіи рече: радоуи се, рождѣшиа Христа Бога нашего, молитка твоа на небеса възышьши, къ рождѣшомоу се изъ тебѣ, приета бысть, и ты нына по прошенію твоемоу оставльши миръ съ на небеса къ твоемоу сыноу на животь истинны и неперемѣнны отходиши.

Слишавши же си от архаггела Гауринла, възврати се въспети въ Киѡлеємъ, имоушти съ собою .г. дѣвы, еже еи слоужахоу. Рече же къ дѣвамъ: принесете ми кадилицоу, да помолоу се. И принесоме заповѣданомоу нѣ. И помолн се рекши: Господи мои, Іс. Христе, изколи родити се отъ мене, великне ради благостине, оуслиши гласъ мой, и послн мнѣ апостола Юанна, да видекше и науноу веселити се, и послн мнѣ светѣи апостоли твоє, иже соутъ юже къ тебѣ ишли на семь свѣте, на неіи же іестъ къждо страве светимъ тронимъ повелѣннемъ, да снє видекшии благословлю многохвалное ти нѣ, надею бо се, іако послоушати ме имашн, рабоу свою, о коємъ ждо.

Молешти же се еи придохъ азъ Юаннъ, доухоу светомоу въсхитишоу ме на облацѣхъ отъ Єфеса, и поставльшоу ме на мѣсте, идеже лежалше мати господнѣ, вънде же къ неіи, прославль рождѣшаго се

изъ нея, и рехъ: радуи се, маты господня, рождшиа Христа Бога нашего, весели се, яко съ вѣчно славою отходнии житиа сего. И прослави светаа Мариа Бога, зане придохъ азъ Юдинъ къ неи, помянукъ гласъ господнихъ рѣкши: се маты твоа и се сынъ твои и гдѣкы придоше, поклонше ми се. И глагола ми Богородица: сътвори молитвоу и възложи кадило. И помоли се тако рехъ: Господи Ис. Христе, сътвори уюдеса, и нынѣ сътвори уюдеса предъ рождшею те, и изидеть маты твоа отъ житиа сего, и оустрашеть се распышеша те, и не веровавшен въ те. И яко сътворихъ молитвоу, глагола ми светаа Богородица Мариа: Принеси кадильцоу. Реуе: Господи, съкрийши о мнѣ елико ми се еси обещала преже даже не възиде на небеса, яко егда отхождоу отъ мира сего, придени ты и множество аггелъ твоихъ съ славою многою къ мнѣ. И глаголахъ къ неи азъ Юдинъ: придетъ Господь Господь нашъ, Ис. Христосъ, Богъ нашъ, и оузриши, якоже ти се есть обѣщала. И отвѣстакши светаа Мариа реуе ми: Юдене кледи се соуть, яко егда оумроу, да сажегоуть тело мое.

Отвѣстакъ рѣхъ ей: не имать видети истляниа прѣхъстно и уѣстное тело твоє. Отвѣстакши же светаа Мариа реуе: къ мнѣ принеси кадильцоу, и възложи кадило, и сътвори молитвоу. И бысть гласъ съ небесе глаголюе: аминь. И слышахъ азъ Юдинъ гласъ и светыи доухъ: Юдине, слыша ли гласъ, реуени на небеси, егда скончаа молитвоу? И отвѣстакъ рѣхъ: ей, Господи, слышахъ. И реуе ми гласъ: и еже слыша, сказаетъ пришѣсткне коудушнее братиє твоє апостоль и светыхъ силъ, яко днь съ придоуть къ камь.

Азъ же Юдинъ о семь молахъ се, и светыи доухъ реуе апостоломъ: вси въ коупе на облакъ въседше отъ конѣ въселенинѣ съкьрете се въ скетель Вифлееме, ты Симонъ Петре изъ Рима, Плуке отъ Иктериона, Фома отъ Индїе въноутрѣнншею, Яковъ отъ Иероусалима, Андреа, братъ Петровъ, Филиппъ, Лука и Симонъ Канаанитъ поучившен, къстакше отъ гроба скетынимъ доухомъ, къ нимъ же и реуе: не шите, яко въскрѣшене есть нынѣ, на сего ради въсташе изъ гробъ, да идете на целованне и усть и уюдо матере господне и Бога и спаса нашего, яко приближи се въсхожденне нея на небеса. Марко же ѣште си, такожде и ты изъ Александриє приде и съ прохыми апостоли, якоже рехомъ о коемъждо страии въждо Петръ же на облацъ ста междуу небомъ и землею, скетыхъ доухомъ подираемъ, и подокно скетныхъ апостоломъ, и темъ въсхитеномъ на облацехъ, обрѣтохомъ се съ Петроу.

И тако светыимъ доухомъ въ коупе си придохомъ къ домъ, и приидше къ матери Господа Бога нашего, поклонше се рѣхомъ: не бои се ни

скрѣпи, Господь Бог рожден се изъ тебѣ изводити те изъ мира сего съ славою. И възрадовавши се о Бозѣ спасѣ нашемъ, възвѣдъ се и седе на одрѣ и глагола ка нымъ: нынѣ вероу ехъ, яко придетъ оучитель вашъ и Богъ съ небесе, и виждоу и. И тако се изрѣдшоу отъ житиѣ сего, якоже видехъ и васъ пришедшихъ, и хоштоу да ми повесте, како разоумевше отрѣшеніе мое отъ тѣлесе сего придосте къ мнѣ, и отъ кинихъ странъ и въ колницѣ придосте само, зане тако оускористе на мое прокештеніе, не оутан бо мене рождѣши се изъ мене Господь Іус. Христосъ Богъ всѣхъ.

Отвѣштавъ же азъ Юзинъ, рѣхъ: азъ, егда въсхождахъ въ светы олтарь слоужбоу сѣтворити въ Ефесе, доухъ скеты глагола ми, яко приближи се време преставленіа матере Господа Бога твоего, понди къ Выѣсеми на цѣлованіе іеіе. И облакъ свѣтль въсхити ме и въ дворехъ, идеже лежиши, постави ме.

И Петръ рече: азъ въ Риме кин живши къ оутрѣнци, слышхъ гласъ светымъ доухомъ глаголюшъ къ мнѣ, яко маты Господа Бога твоего времени приближившоу се преставленіе іеіе, нды въ Выѣсеми на цѣлованіе іеіе. И се облакъ свѣтль въсхити ме и въ дврехъ, идеже лежиши, постави ме, и видехъ и проучеіе апостоли на облацехъ гредоуште къ мнѣ и глаголюшъ гласъ: вси идете къ мнѣ къ Выѣсеми.

Отвѣштавъ же и Пауль рече: и азъ въ граде отстоештнимъ отъ Рима не маломъ отстоишемъ живши, Тыкернонцѣи стране нарицаемѣі, слышахъ доухъ скеты гласомъ глаголюшъ къ мнѣ: маты Господа твоего оставляюштин миръ съ, на небеса прѣставленіемъ, теуеніемъ творить, нь нди самъ къ Выѣсеми на цѣлованіе іеіе. Се облакъ свѣтль въсхити ме, и постави ме идеже и кин.

Отвѣштавъ же Тома и рече: и азъ ниднискіе страни прошѣдъ по проповеди, Христовою благодатню оутрѣдѣе и сынъ сестри царице именемъ Дав'данъ мною хотештимъ знаменати се въ полате, и вънезаноу светы доухъ глагола къ мнѣ: и ты, Тома ндин къ Выѣсеми на целованіе матере Господа твоего, яко прѣставленіе на небеса творить. И се облакъ свѣтль въсхити ме, и постави ме при васъ.

Отвѣштавъ же Марко рече: и азъ по законоу въ г. уасъ днѣе въ александрьсѣмъ граде молитвоу творахъ, егда ме скеты доухъ въсхити и привѣде ме къ камъ.

Отвѣштавъ же Іакокъ рече: мнѣ въ Іероусалиме соуштоу, скеты доухъ повѣле ми, глаголе: боуди къ Выѣсеми, яко маты Господа твоего прѣставленіе творить. И се облакъ свѣтль въсхити ме и постави ме прѣдъ вами.

Отвѣштавъ же и Маѣен рече: азъ прославихъ и славу Бога, яко

соуштоу ми къ морю вьлноуштити се и вьзмоуштьшоу се вьльнами, и вьнезапоу облакъ светль осени и вьльниеніе моутное престаки на тихость мене же вьзхнштъ постаки предь камин.

Отвьштакше же такожде отшдьшен и прѣжде, како и ты, придоме и Врьтоломен реуе: азъ въ Фиваиде бѣхъ, проповедде слоко, и се скеты доухъ глагола къ мнѣ: маты Господа вашего преставленіе творить, иди оубо на целованіе іеіе въ Вьфлсемь. И се облакъ свѣтль вьсхити мѣ, прѣдъ камин постаки. Сн вса поведаше скеты апостоли: како придоме къ Богородици и которою къзнию. И въздвигши роуцѣ на небо помолн се, глаголюшти: кланяю се и хвалоу и слакю многохвалное име твое, Господи, яко призрѣль іеси на смиреніе раби твоее, и сьтворилъ ми еси великое име, силне, и се блаже те вси роди.

И по молитве реуе апостоломъ: вьзложите кадило и сьтворите молиткоу. И помолвившимъ се нмъ, громъ бысть съ небесе, и приде гласъ страшнь отъ колѣсницъ, и се множество кон аггелскихъ и гласъ, яко сынъ уловѣа слышанъ бысть, и серафими окрьсть храмнини стоухоу идѣже вьзлежаше светаа божія маты и непороунаа и приснодѣваа, яко вси соуштин въ Вьфлсеме видештѣ вса уюдеса, и вьшдѣше въ Іероусалимъ вьзвѣстише вса уюдеса бившаа. И громоу бившоу вьнезапоу яки се слънцѣ и лоуна окрьсть домоу, и съборъ прѣвѣницъ скетыныхъ бысть, и сташе къ уьсть и въ слакоу светые. Видевше же вси знаменія многоа бившаа, слепи зираюште, глюси слышешти, прокляженны оуништаюштаа и бесніе цѣлештаа, и всакъ, иже беше въ недоузьтѣ езы, прикасаюште се вьнеюдоу стенахъ храмнины съ верою вьпиахоу: скетаа Маріе, рождши Христа Бога нашего, помилоуи ни. И абіе исцелевахоу. Много же народъ отъ Іероусалима и о коегождо отьуьствія молитки ради пришѣдше и оуслышавше биваемаа въ Вьфлсеме матерно господнею знаменія, придоме на то место разлунными недоуги одръжими, просеште исцѣленія, и оулоуѣахоу. Бысть же радость велиа и не(и)зглаголаннаа къ тѣ днь отъ множества исцѣлекшихъ и зрѣштихъ слакля Христа Бога нашего и матеръ егю; вьсь же Іероусалимъ отъ Вьфлсема хвалами и песими доуховными веселеште се пришѣдше вьзраштахоу.

Іереіе же іоуденсци, въ коупе съ лоудми своими, оудившише се о биваемыхъ, закнстню тежкою изнадше, и пакы соуетною мислю ськѣть сьтворише, мишлахоу послати на скетоую и на скетне апостоли въ Вьфлсеме. И множества Иуден събракъ се оустрьмленіе творахоу, яко отъ пьпрнштъ единого. И оузреше виденне страшно, и отъ страха спышемъ се поглама ихъ, и вьспѣть вьзкратнше се къ родоу своему, и все страшно виденіе повѣдаше архіереомъ. Они же нхуе раждегше

се просто идоше къ игемону, кьпиюште и глаголюште: погнѣзъ езикъ юденскыи отъ жени сеѣ, отжені є отъ Выфлесема и отъ епархіе іероусалимскыє. Игемонъ же оужасе се, и яко слыша уюдеса, реуе къ нимъ: азъ ни отъ Выфлесема изгону іеіе ни отъ иного мѣста. Юдене же пауе кьпиюште спасеннемъ кесара Фикеріа заклинахоу и, да бы апостолы изгнали отъ Выфлесема. Аште ли же сего не сътвориши, навадимъ на те Фикерию, кесароу. И ноуждень же посла тисоуштинка къ Выфлесемъ на апостоли.

Светы же доухъ глагола къ апостоломъ и къ матери господны: се игемонъ послалъ іестъ тисоуштинка на кн Іудеомъ вьставшимъ на кы, изьшдьше оуко изъ Выфлесема не кон се, се бо въ облацѣхъ прокождоу кн къ Іероусалимъ, сила бо отьца и сына съ мною и съ камі іестъ. Вьставше же свети апостоли изидоше изъ домоу. носеште одръ владуице Богородице и стрьмленіе твореште къ Іероусалимъ. И акіе, якоже реуе светы доухъ, на облацѣхъ всхшштснн обрѣтохо се къ Іероусалимѣ, къ домоу господине, и ставше молиткоу сътворихомъ на петь днн не поункаюште. Егда донде тисоуштинкъ къ Выфлѣмъ, не обрете тоу матеръ господню ни апостоли, и дръжаше Китлеемляни, глаголе къ нимъ: не кн ли вьндосте къ игемону і къ іереомъ, глаголюште кса вькша и уюдеса, яко пришли соуть апостоли отъ кстѣхъ странъ тогда соуть, нына придете, идемъ къ игемону въ Іероусалимъ, не вѣдѣаше бо тисоуштинкъ, яко апостоли и мати господня ишли соуть къ Іероусалимъ. Понмъ же тисоуштинкъ Выфлѣемляни, вьнде къ игемону, яко инединог обрѣтъ.

По петихъ же днєхъ оукѣдъ игемонъ, іереіе и кси граждане, яко въ скоємъ домоу іестъ къ Іероусалимѣ маты господня и съ апостоли. Кише же тоу знамена и уюдеса, и множьство моужь и женъ и дѣвицъ събракше се кьпиахоу глаголюште: светаа дѣво, рождьшиа Христа Бога нашего, не забодн рода уловѣуьскаго. Сымъ же кикаюштинъ наипауе движеште людие іудеисци, сы ерен приемше дьва и огнь пидоше, пожешти хотеште домъ, идеже вѣ маты господня съ апостоли. Игемонъ же стоаше изъ далеуе позори дѣе, яко тъкмо только дондоше дври домоу людие іудеисци, се кьпезаноу сила огня изьшдьши съ аггеломъ изъ кьноуטרъ попали множьство много люди іудеискыихъ, и бысть въ ксѣмъ граде страхъ великъ, и кси верни слакляхоу Бога, рождьшаго се изъ неіе. Егда же кьдѣ игемонъ кса вьвшла и кьзоуноу предъ ксемоу людми, глаголе: къ истинноу сынъ кожн іестъ рожден се отъ дѣки, егоже кы прогнаты мѣсте, знамена бо си истиннааго Бога соуть.

Бысть же разделіе междуу Юден, и инози въ ние Исоухриста

Богъ Господа нашего керокаше о бывшихъ знаменихъ. По томъ же, яко бине кса си, светою и славною и приснодъвы Марію матерію Господа нашего соштинъ намъ съ нею апостоломъ въ Іероусалимъ, реуе доухъ светы: кѣсте, яко въ неделю пріеть блаженіе Маріа отъ архангела Гауріада, и въ неделю роди се спасъ въ Вифлѣмъ, и въ неделю уѣда іероусалимскаа съ каемъ изыдоше противоу Иисоусовы въ сретеніе его глаголюште: оспаа въ вышнихъ благословенъ грѣди къ имѣ господне, и въ недѣлю въскресе изъ мрътвихъ Христось, и въ недѣлю пакы имать прити съ небесе въ славъ и усты прѣставленіа ради светые двкы рождшою и.

Въ тоу ношть глагола маты господня къ апостоломъ: възложите кадило, яко господь гредеть съ кон агельскимы. И се къ нимъ Господь сѣде на прѣстоле хероувимсцѣмъ, и встѣмъ молитвоу творештинъ, пакы се безъчисльное множество аггелъ съ нимъ, и свѣтло знаменіе прѣхдоше на светою дѣвоу пришьльстикѣмъ единоуѣдаго сына и възглаголаше къ матери, реуе Господь: Маріе! Она же отвѣшта: Се азъ, Господи. И реуе еи Господь: не скръбы, нь да веселитъ се срьдце твое и радуѣть, обрѣла бо еси благодать, и видѣла славоу мою, юже имамъ съ отцемъ моимъ. И възрѣвши светаа Маріа, кожиа маты, виде славоу на немъ, кѣже оумъ уловѣхъ не можетъ свазати ни разоумети. Господь же къ неи реуе: се нына боудеть тело твое устное прѣложено на раи, а светаа твоя доуша на небеса къ скровишта отъда къ свѣтлость, идеже іестъ миръ и веселіе. Отвѣштакши же реуе светаа Маріа къ нему: наложи десницоу твою, и благослови ме. И прострѣ устною десницоу свою, и благослови ю. Тауе дръжешти лобызаше устною его десницоу, и глаголюшти: кланю се десници сєи, сѣтворши небо и землю, молоу многохвалное име твое, Христе Боже, цароу всехъ кѣкъ, единоуѣди сыне отъухъ, прими рабоу твою, изколен родити се отъ мене смиреніе спасеніа ради уловѣда, зане изреуенное твое сьмотреніе късакому же уловѣкоу призываюштоу или нарицаюштоу име раби твоѣе, подаждь емоу помощь твою. Си же еи глаголюшти, пристоуильше апостоли къ ногамъ еѣ, и поклонше се рехомъ: маты господня, остави всемоу мироу благословеніе твое, яко отходиши отъ него, благословила бо еси и въскрѣснаа погыкшихъ, рождши светъ всемоу мироу.

Помолши же се маты господня реуе къ своен молитвѣ сице: Боже, иде еси благостыю съ небесе послакъ единоуѣди твон сынъ въселити се къ смиреніе мое тело, и роди се отъ мене: помилуи весь миръ свой, и всакоу доушоу нарицаюштою име твое светое и благое да прославлен'на боудеть рождшиа те. И пакы помолши се, реуе: Христе,

цароу небесны, сыне Бога живаго, прими всакого уловька призка-
юштаго нме твоє светое и благоє, да прославлєннє боудуѣть рождь-
шиа те. И пакн помолши се, реує: иже все можєши на небєсы и на
земли, и се моленіє прими, молю нме твоє светое, на всако крѣме
и мѣсто, ндеже биваєть намєть имени твоего, скеты мѣсто тоо, и
прославлѣюштеє те прослави именемь монимь, приемле такокиє на
всако приношеніє и молитвоу и отвѣты.

Синце же єи молєшти се, Господь реує къ неи: кєсєли се, и да
радоуєть се срьдцѣ твоє, всака бо благодать и всака дарь дань ты
бысть отьцємь небеснымь и мною и скетымь доухомь; всака доуша,
иже нме твоє призкаєть и не имать постидєти се, нь обрѣштєть
милость и оутєхоу и застоупленіє и дрзнокєніє и въ иншашнїи кѣкь
и къ боудоштин прѣдь отьцємь монимь небеснымь.

Обрашть же се къ Петроу реує Господь: прєспє крєме, науны пеніє.
Петроу же науышоу пеніє, кєє сїмь небєсныє отпєвахоу аллилуїа. И
тогда лице матєре господнє проскѣти се паує скєта, и възкєдши се
скоєю роукою благословы коєгождо апостола, и въздахомь вси славоу
Господоу Богоу. Прострь же роуцє, прїєть скєтою и непороуною
їє доушоу. Въ исхождєши же скєтє доуше їє, и силны се конє
благыє и неизреуєнна скѣта къ мѣсто то. И се глась бысть съ небєсє
глаголєть: Блажена єси ты въ женѣхь. И текши Петрь и Павль и
Ѳома и проуїи апостола обхоупихомь уьстнѣи нозь їє, да се бихомь
скѣтнлы оть неє нн оба на десєтє уьстное же и скєтое тело єє на
одрь възложше понєсоше.

И се несоуштемь намь, Єкрєннє єтерь, именемь Іофонїа, крѣпакь
сн теломь, оустрьмь се, науєть сметати на землю одрь апосто-
ломь носєштинь. И се аггєль господнїа невидимоу силоу нмьємь
огньномь оть плєштоу єго отсеує обь роуцє їєго, и по дєроу сьтвори
при одрь кнєстїи. Сємоу жє уюдєси бывшому възоупише тоу вси
обрѣтшєи се люднє іудєнскїи. видєше ѣко по истинє истиннє Богь
їєсть рождєн се изь тєбѣ, Богородицє, приснодѣво Маріє. И ть самь
Іофонїа, Петроу повєлѣкшоу ємоу, да се мвєть уюдєса божїа, вьставь
вьслѣдь одра вьпнашє: скєтаа Маріє, рождьшиа Христа, помнлоуїи мє!
Обрашть же се Петрь реує къ ємоу: къ нмє рождьшаго се изь неє,
да прилєпнїа се роуцє отьтєтєн оть тєбѣ. І акїє словомь Петровомь
роуцѣ, оть одра божїє матєре кнєстїєн, шьдшыи прилєпншє се Іофо-
нїи на мѣстє скоємь. И веровакь и ть слакє Христа Бога нашєго
рождьшаго се изь неє.

Соумоу жє бывшоу уюдєси, єгда исхождахоу апостоли изь града
Ієроусалимьскаа носєштє одрь, вьнезапоу .кї. облацїи скѣтлїи вьсхїтншє

ны съ тѣлесемь владнунце наше Богородице, прѣдлагаюшти на ран. Семоу же преложению тамо, видехомь тоу Сиславею, мать Юлиновою, и Ан'ноу, и мать госпожды Богородици и Авраама и Давида, поюштаа алмаоуа, и все лики скетинхъ кланяюштинхъ се уьстномуу тѣлеси светые матере господине, и мѣсто светло, егоже свѣта того мыутоже іестъ свѣтаке, и множьство бо благне коне въ немь, и велмы поюштемь рождышаго се изъ нея Христа Бога нашего ієснню, иже съхранымь юность свою уистоу, тькмо данна бивають. Таковъ сладкь гласъ іего слышеште не наснштаемь се, мы же апостоли оубо видевше вьнезапоу светаго ієе телесе уьстное преложение прославихомь Бога показашаго намь уюдеса свом и преславне матере Христа Бога и спаса нашего Іис. Христа, еже молитвами и молненемь достонны боудемь вси обрѣсти милость и отпоуштеніе грѣхомь отъ Господа нашего Іис. Христа въ нынѣшны вѣкы и въ боудоуштин, слакеште въ коуце отьца и сына и светаго доуха, и нынѣ и прысно и въ вѣкы вѣкомь, аминь.

β.

Слово апостола Фомы, како въздвиже панагию.

Егда бысть оуспіише прѣсветые Богородице, тогда аггели и апостоли събраше се. Фома се близьиць вѣрше зем'лю .з. тисоушти людѣ, и не доспѣ гдѣ вси апостоли. Егда понесоше прѣсветзю Богородицу въ ран, Фома срѣте Богородицу на облацехъ и възоуни гласомъ великимь: Помилзи мѣ, прѣхунстаа, не доспѣхъ, дан ми милость, да примѣтъ мене друзи мои. Богородица ствзницъ даде емъ и благословеніе. Фома възъмь принде къ апостоломь; они въ гитѣ имяху его. Онъ реуе: мирь вамь, друзи мои! Они же не отвѣшташе, догдѣ ошравѣ жалость прѣсквѣтен Богородици, имяху бо въ срѣци одринѣти Фомъ въ проклетіе. Събрак'шимь се на трапезѣ, гдѣ комъ іестъ било мѣсто, Фома не сѣде на мѣсте, заніе не быст на оуспіени. Фома же не проповѣдае ствзницъ, сѣде на краи встѣх. И егда іадоше, и рѣше: избе-remo слово, како да поубѣтѣмь прѣхусноу. Рѣше вси по единомуу словѣ, и инедино быст пріетно. И пакы глаголаше, и инедино не избраше. Рѣше: рыци и ты, Фома! Фома реуе: отлоуунли мѣ сте отъ себѣ, невъзможно мнѣ глаголати. Апостоли рѣше: рыци, дѣло твоѣ отлауунло те іестъ. Тогда Фома наръза хлѣбъ на три страни, и вѣставъ поклони се имь, реуе: Простете ми, и благословите! Фома реуе: Велико мнѣ апостоли рѣше прѣсквѣти тронци. Фома прѣкръстинь се: Прѣсквѣтаа Богородице, помаган намь, и дасть вѣскы отъ него. И

изеть звиницу, и поведе имъ. Они же познаше, и поклонше се и змлькоше. Петръ рече: Благословенъ еси, Оомо, къ вѣки, Богъ же нашему слава къ вѣки аминь.

Ү.

Синфанѣ мнѣха прѣзвѣтера ѿ знамени прѣскетые Богородице.

Бѣше върастомъ среднимъ, лицѣ же рѣше больша върасть средня имѣшти; смагла лицѣмъ, рѣса власы, ѿунъ благоушнѣ, брѣвы урѣкъ носъ похиль, рѣцѣ дълзѣ, прѣсти дълзи, дългомъ лицѣмъ, ризы носешти ѿт самоушнѣе кльни, а не цѣкти ѿсинени или ѿбагрѣши, и съунтаютъ се лѣта же сице: въ .сѣ. лѣто приетъ благоуштеніе ѿт архангела Гавриѣла и сыномъ своимъ Богомъ нашимъ сътвори лѣтъ .гѣ. И по възнесеніи господни къ дому Юдиѣ Богослова прѣбывъ .кѣ. лѣта доиде же прѣстави се. Всѣхъ лѣтъ .ок.

Монъ же Христосъ и Богъ бѣ ѿобразомъ краснѣ зѣло, върастомъ же, рѣкше висотою тѣлесе шесть стопъ съвършенихъ. И тому слава къ вѣки вѣкомъ.

Ѹ.

Слово свѣтаго Синфанѣ мнѣха и прѣзвитера. Знаменіе и нравъ образа и въраста прѣскетнѣ владнунцѣ наше Богородицѣ и приснодѣви Маріе. Благослови оуе.

Бѣше ѿтлѣчено мѣсто къ храму божнѣмъ близъ лѣвѣе страни жертаника, идѣже стодахъ тѣмко двѣи единнѣе. Иниѣ зѣо двѣи по скончаніи пѣниѣ ѿдхождахъ къждо въ своемъ си, Маріѣ же ѿсташе блюдоушти цркви и жертаника и слѣжешти ереѡмъ днь и ношть. Нравъ же еѣ бешѣ сице: Кротостію къ всемъ. Малоглаголика, скоропослушлива, благопріетлива, стидѣннѣ имѣшти къ всакомъ уловѣкоу, не смѣхлика, не смѣштенѣ, не гнѣ . . . . .

ѹ.

Въпросы прѣскетые богородици ѿ .з. грѣховъ.

Отрешѣи зѣрзѣи свои прѣскетѣи богородици и постави на лонѣ господни, и молаше се свѣтаѣи богородици глаголюште: Господи, скажи ми, кои сѣтъ зѣбистѣннѣ грѣси? И рече Господь: Зѣ

слзи и за въздиханне твое отпаштѣ грѣху уловкомъ, и иже
 .з. грѣховъ не отпаштѣ. И рече светла Богородица: Господи,
 повѣжд ми, кои сѣтъ грѣси тие? И рече: Слши, мати моя! .а.
 грѣхъ еже въ неделю блазды творить, не имат прощения; .к. еже Бога
 хвалить, и отметает се скетаго дѣха, си скезанъ въ веки; .г. грѣхъ,
 еже не вѣстаетъ къ неделю и не идетъ въ црквѣ, и не целуетъ скетое
 еуаггелие; .д. грѣхъ, еже досаждаеть светимъ црквлямъ и вкараетъ слѣ-
 жештимъ нимъ; .е. грѣхъ, иже творить блазды съ матерню или съ се-
 ст'рою своєю или съ кѣмою своєю, сего зем'ля пожираетъ; .с. грѣхъ
 иже въ богатствѣ живетъ и Бога не възпоминѣе и не идетъ въ црквѣ
 съ страхомъ и съ гоненемъ, и не плаует се о гресехъ своихъ, и не
 мыслить ѿ цркве, нь треплетъ ногами, и рѣками плештеть и ѿуми
 помизаетъ и встнами неучастивими глаголетъ и смеет се и крикоприца
 сы дѣшегвѣць ест, и скезанъ сы отидеть ѿть Бога въ самое д'но
 адоко; .з. грѣхъ всихъ сихъ горши естъ, ѿуданіе еже не поклет' се
 и не отстанет' се грѣхъ творити, нь прилагаетъ зло къ злу и грехъ
 къ греху и глаголетъ: Понеже погннзль есмь. Сы не иматъ вѣре къ
 Богу. Нь разумен, безум'не уловѣе, и отстани се грѣхъ творити и
 ѿбрати се къ Богу постомъ, молитвою усрд'но съ слезами и съ възди-
 ханемъ и крѣп'кою любовию, понеже Богъ милостивъ естъ, а Богъ
 вса въз'мож'на сѣтъ; нь притеци, уловѣе, и покан се. Тогда рече
 светла Богородица, и паде пред нимъ глаголюште: Помилзи ме, Го-
 споди и скажи ми кои аггелъ снѣгъ и градъ носитъ. И рече Господь:
 Архан'гелъ Миханъ снѣгъ и градъ носитъ гдѣ сѣтъ зліе уловѣци, по-
 гани, кр'комеш'цие, дѣшегвѣци, тѣхъ слани и снег' и градъ вшетъ,
 Богу нашемъ слава въ веке аминь.

